

УДК 341.176:341.231.14

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.3.46>

ПРИЗУПИНЕННЯ ЧЛЕНСТВА ГРЕЦІЇ В РАДІ ЄВРОПИ У 1969 РОЦІ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Марцеляк О.В.,*доктор юридичних наук, професор,**провідний науковий співробітник**Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАНУ*

ORCID: 0000-0001-6686-0255

Марцеляк С.М.,*кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри порівняльного і європейського права**ННІ міжнародних відносин**Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*

ORCID: 0000-0003-1428-115X

Марцеляк О.В., Марцеляк С.М. Призупинення членства Греції в Раді Європи у 1969 році: міжнародно-правовий аналіз.

Стаття присвячена дослідженню міжнародно-правових передумов, процедурних особливостей та наслідків призупинення членства Греції у Раді Європи у 1969 році. У роботі розглянуто історичний контекст виникнення так званої «грецької справи», пов'язаної з установленням військової диктатури в Греції внаслідок державного перевороту 1967 року, а також проаналізовано реакцію інституцій Ради Європи на системні порушення прав людини та демократичних принципів, допущені військовим режимом. Особливу увагу приділено ролі Європейської комісії з прав людини, Парламентської асамблеї Ради Європи та Комітету міністрів Ради Європи у встановленні фактів порушень положень Європейської конвенції з прав людини та формуванні політико-правового тиску на грецький уряд.

У статті досліджено механізм міждержавної заяви, ініційованої Данією, Норвегією, Швецією та Нідерландами, як один із важливих інструментів міжнародного контролю у системі Європейської конвенції з прав людини. Наголошено, що зазначені держави діяли не з метою захисту власних інтересів, а в інтересах збереження авторитету та ефективності європейської системи захисту прав людини, що свідчить про реалізацію принципу солідарної відповідальності держав-членів за дотримання спільних європейських цінностей.

У статті також проаналізовано вплив «грецької справи» на подальший розвиток інституційної практики Ради Європи та її значення для формування механізмів реагування на порушення демократичних стандартів державами-членами. Наголошено, що цей історичний прецедент зберігає актуальність і в сучасних умовах, зокрема у контексті подальшої європейської інтеграції, новітніх викликів для європейського правопорядку, пов'язаних із поширенням авторитарних тенденцій та грубими порушеннями міжнародного права. З огляду на повномасштабну збройну агресію російської федерації проти України, що призвела до її виключення з Ради Європи у 2022 році, досвід грецької справи набуває особливого значення для оцінки ефективності інституційних механізмів міжнародних організацій у реагуванні на системні порушення прав людини, принципів демократії та верховенства права.

Ключові слова: міжнародне право, міжнародні договори, Рада Європи, європейська інтеграція, грецька справа, призупинення членства, європейська Конвенція з прав людини та основоположних свобод, Європейська комісія з прав людини, міжнародна організація, захист прав людини, виключення держав.

Martseljak O.V., Martseljak S.M. Suspension of greece's membership in the Council of Europe in 1969: an international legal analysis.

The article is devoted to the study of the international legal preconditions, procedural features, and consequences of the suspension of Greece's membership in the Council of Europe in 1969. The paper examines the historical background of the so-called Greek case, which arose following the establishment of a military dictatorship in Greece after the coup d'état of 1967, and analyzes the reaction of the institutions of the Council of Europe to the systematic violations of human rights and democratic principles committed by the military regime. Particular attention is paid to the role of the

European Commission of Human Rights, the Parliamentary Assembly of the Council of Europe, and the Committee of Ministers of the Council of Europe in establishing the facts of violations of the provisions of the European Convention on Human Rights and in exerting political and legal pressure on the Greek government.

The article also examines the mechanism of the interstate application initiated by Denmark, Norway, Sweden, and the Netherlands as one of the important instruments of international control within the system of the European Convention on Human Rights. It is emphasized that these states acted not for the protection of their own interests but in order to preserve the credibility and effectiveness of the European system of human rights protection, which demonstrates the implementation of the principle of collective responsibility of member states for upholding common European values.

The study further analyzes the impact of the Greek case on the subsequent development of the institutional practice of the Council of Europe and its significance for shaping mechanisms to respond to violations of democratic standards by member states. It is stressed that this historical precedent remains relevant under contemporary conditions, particularly in the context of new challenges to the European legal order associated with the spread of authoritarian tendencies and serious violations of international law. In light of the full-scale armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, which led to its expulsion from the Council of Europe in 2022, the experience of the Greek case acquires particular importance for assessing the effectiveness of the institutional mechanisms of international organizations in responding to systemic violations of human rights, democratic principles, and the rule of law.

Key words: international law, international treaties, Council of Europe, European integration, Greek case, termination of membership, European Convention on Human Rights, European Commission of Human Rights, international organization, human rights protection, expulsion of states.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку міжнародного права особливої актуальності набуває питання ефективності механізмів реагування міжнародних організацій на випадки відступу держав від демократичних принципів, верховенства права та стандартів захисту прав людини. У цьому контексті важливу роль відіграє Рада Європи, яка від моменту свого створення виступає однією з ключових регіональних організацій, покликаних забезпечувати дотримання спільних європейських цінностей. Одним із найбільш показових історичних прикладів реагування цієї організації на системні порушення демократичних стандартів стала так звана «грецька справа», що виникла після встановлення в Греції військового режиму внаслідок державного перевороту 1967 року.

«Грецька справа» займає особливе місце в історії діяльності Ради Європи у сфері захисту прав людини та демократичних цінностей, оскільки стала своєрідним випробуванням для інституційної спроможності організації діяти відповідно до проголошених принципів. Реакція інституцій Ради Європи на порушення, допущені військовою хунтою, а також подальше фактичне призупинення членства Греції у 1969 році продемонстрували можливість використання інституційних механізмів міжнародної організації для здійснення політико-правового тиску на державу-члена, яка відступила від своїх зобов'язань у сфері демократії та прав людини.

Значення цього історичного прецеденту виходить за межі конкретного політичного контексту кінця 1960-х років. Грецька справа суттєво вплинула на подальший розвиток інституційної практики Ради Європи та стала одним із ранніх прикладів застосування механізмів міжнародного контролю з метою захисту спільних європейських цінностей. Водночас вона порушує ширше питання щодо ефективності інституційних інструментів міжнародних організацій у ситуаціях, коли держави-члени демонструють тенденції до авторитаризму або системно порушують права людини.

Актуальність дослідження цієї проблематики значно посилюється в умовах сучасних викликів для європейського правопорядку. Поширення антидемократичних тенденцій, посилення авторитарних практик у деяких державах, а також використання надзвичайних правових режимів ставлять перед Радою Європи питання щодо ефективності її інституційних механізмів реагування. Особливої гостроти ці питання набули після повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, що стала безпрецедентним викликом для системи європейської безпеки та міжнародного правопорядку. У відповідь на ці події у 2022 році російська федерація була виключена з Ради Європи, що знову актуалізувало проблему застосування санкційних механізмів міжнародних організацій щодо держав, які грубо порушують основоположні принципи міжнародного права.

У цьому контексті звернення до історичного досвіду «грецької справи» набуває особливої наукової та практичної значущості. Дослідження передумов, процедурних аспектів та наслідків призупинення членства Греції у Раді Європи дозволяє глибше зрозуміти еволюцію інституційної практики цієї організації та оцінити потенціал її механізмів реагування на сучасні виклики, пов'язані з демократичним відступом, порушенням прав людини та підривом принципу верховенства права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна міжнародно-правова доктрина приділяє помітну увагу проблемі реагування міжнародних організацій на системні порушення державами-членами демократичних стандартів, прав людини та принципу верховенства права. У цьому контексті особливий інтерес становить практика Ради Європи щодо застосування інституційних механізмів впливу на держави, які відступають від своїх статутних зобов'язань. Серед історичних прецедентів такого реагування окреме місце посідає так звана «грецька справа», яка розглядається в науковій літературі як один із перших прикладів використання механізмів міждержавного контролю для захисту спільних європейських цінностей.

Питання, пов'язані з грецькою справою, роллю Європейської комісії з прав людини, Парламентської асамблеї та Комітету міністрів Ради Європи у реагуванні на встановлення військової диктатури в Греції, знайшли відображення у працях низки зарубіжних дослідників, зокрема Дж. Беккета (J. Becket), В. Бенедєка (W. Benedek), А. Држемчевського (A. Drzemczewski), П. Лойпрехта (P. Leuprecht), а також у матеріалах і звітах органів Ради Європи. У наукових публікаціях особлива увага приділяється кільком основним аспектам. По-перше, дослідники аналізують міждержавну заяву проти Греції як особливий прояв солідарної відповідальності держав за підтримання ефективності європейської системи захисту прав людини. По-друге, розглядається діяльність органів Ради Європи в умовах гострої політичної кризи, зокрема значення встановлення фактів систематичного застосування катувань і масштабних порушень Конвенції. По-третє, у сучасній літературі простежується тенденція до переосмислення «грецької справи» не лише як історичного епізоду, а і як прецеденту, що зберігає актуальність для оцінки сучасних викликів, пов'язаних із демократичним відступом у державах-членах міжнародних організацій.

Водночас попри наявність вагомого масиву англомовних досліджень, у вітчизняній міжнародно-правовій науці питання призупинення членства Греції у Раді Європи у 1969 році не отримало належного комплексного висвітлення. Наявні праці здебільшого зосереджені або на загальних питаннях функціонування Ради Європи, або на сучасних випадках застосування санкційних механізмів щодо держав-членів, тоді як історико-правовий аналіз грецької справи як самостійного прецеденту залишається недостатньо розробленим. Саме це зумовлює потребу в окремому дослідженні міжнародно-правових передумов, процедурних особливостей та наслідків фактичного призупинення членства Греції в Раді Європи.

Отже, **метою цієї статті** є дослідження міжнародно-правових передумов, процедурних особливостей та наслідків призупинення членства Греції у Раді Європи у 1969 році, а також з'ясування ролі інституцій Ради Європи у реагуванні на системні порушення прав людини та демократичних принципів військовим режимом Греції того часу.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання, використання яких дало змогу комплексно проаналізувати міжнародно-правові аспекти призупинення членства Греції у Раді Європи у 1969 році. Зокрема, застосування історико-правового методу дозволило дослідити передумови виникнення так званої «грецької справи», а також простежити еволюцію інституційної реакції Ради Європи на встановлення військового режиму в Греції та пов'язані з цим порушення прав людини. За допомогою формально-юридичного методу було здійснено аналіз положень Європейської конвенції з прав людини, а також процедурних механізмів діяльності органів Ради Європи, зокрема Європейської комісії з прав людини, Парламентської асамблеї Ради Європи та Комітету міністрів Ради Європи. Використання порівняльно-правового методу дало можливість зіставити інституційну практику Ради Європи у період розгляду «грецької справи» з пізнішими випадками реагування організації на порушення демократичних стандартів державами-членами. У свою чергу, системний метод сприяв дослідженню діяльності інституцій Ради Європи як цілісного механізму забезпечення дотримання прав людини та демократичних принципів у Європі. Крім того, у процесі дослідження використовувалися методи аналізу та синтезу, що дозволило узагальнити наукові підходи до розуміння «грецької справи» у сучасній міжнародно-правовій доктрині, а також сформулювати висновки щодо значення цього прецеденту для подальшого розвитку інституційної практики Ради Європи у сфері реагування на системні порушення прав людини та принципів демократії державами-членами.

Виклад основного матеріалу. У квітні 1967 року внаслідок військового перевороту в Греції було повалено чинний уряд. Зусилля Ради Європи, спрямовані на сприяння відновленню демократичного порядку та припиненню влади військової хунти, не дали очікуваних результатів. За таких обставин низка держав вирішила використати один із передбачених механізмів контролю – подання міждержавної скарги. Ініціаторами цього кроку виступили Данія, Норвегія, Швеція та Нідерланди.

Особливість цього історичного випадку полягає в тому, що зазначені держави не зазнали безпосереднього впливу подій, які відбувалися в Греції. Проте вони вдалися до міждержавного звернення,

керуючись ширшими міркуваннями — необхідністю захисту спільного інтересу та збереження довіри до європейської системи захисту прав людини. Важливу роль у цьому процесі відіграла Консультаційна асамблея Ради Європи, яка згодом була трансформована у Парламентську асамблею Ради Європи. У своїй резолюції вона закликала держави-члени ініціювати розгляд справи як колективну дію.

Таким чином було реалізовано своєрідну форму *actio popularis* — звернення в інтересах захисту загальних цінностей і принципів. Водночас такий крок здійснювався в умовах значного політичного тиску та активного лобювання, спрямованого на перешкоджання поданню скарги [3, с. 8].

Розгляд справи відбувався у два етапи. На другому етапі одна з держав-заявниць – Нідерланди – не приєдналася до інших заявників, коли ті розширили зміст скарги, включивши до неї також порушення статті 3 Європейської конвенції з прав людини, що стало ключовим моментом для подальшого розвитку справи.

Ініціювання такого провадження вимагало значних часових і матеріальних ресурсів. Особливо складним завданням було встановлення фактичних обставин порушень, зважаючи на політичні умови того часу. Держави-заявниці, а також численні інші суб'єкти, які діяли поза межами офіційних інституцій, зокрема Amnesty International, що підготувала ґрунтовний доповідний матеріал щодо ситуації в Греції, керувалися передусім моральним обов'язком реагувати на систематичні порушення прав людини. Подібна мотивація, заснована на принципових міркуваннях, у сучасній міжнародній практиці, де часто домінують прагматичні політичні підходи, трапляється дедалі рідше.

Ключову роль у розгляді «грецької справи» відіграла тодішня Європейська комісія з прав людини — орган, уповноважений здійснювати попередній розгляд заяв у межах контрольного механізму Ради Європи. Після подання міждержавної скарги у вересні 1967 року Комісія розглянула питання її прийнятності та ухвалила рішення про створення спеціальної підкомісії, якій було доручено розглянути справу по суті.

Варто наголосити, що на той момент Греція ще не ратифікувала положення колишньої статті 25 Європейської конвенції з прав людини, яка передбачала право на подання індивідуальних заяв, а також колишньої статті 46 Конвенції, що встановлювала обов'язкову юрисдикцію Європейського суду з прав людини. Таким чином, можливість міжнародного контролю за дотриманням прав людини в Греції була обмежена, що надавало міждержавній процедурі особливого значення.

Комісія поставилася до розгляду справи з максимальною серйозністю. З метою встановлення фактичних обставин вона скористалася наданими їй повноваженнями щодо проведення розслідування і направила до Греції спеціальну групу для збору доказів на місці. Такий крок вимагав значної інституційної незалежності та політичної сміливості, адже уряд військової хунти наполегливо заперечував наявність порушень прав людини.

Особливо важливим було тлумачення Комісією статті 15 Конвенції, яка дозволяє державам відступати від певних зобов'язань у разі надзвичайного стану. Комісія виходила з того, що навіть за умов оголошення надзвичайного стану положення цієї статті не можуть слугувати перешкодою для розслідування можливих порушень Конвенції. У зв'язку з цим перевірки підлягали не лише права, від яких не допускається відступ (передусім стаття 3 Конвенції, що забороняє катування), але й інші положення, які могли бути порушені [5]. Значення статті 3 суттєво зросло після того, як у березні 1968 року держави-заявниці розширили предмет скарги, включивши до неї також твердження про систематичне застосування катувань [7, с. 68].

Підкомісія наполягала на проведенні безпосередніх розслідувань у Греції та на організації очних ставок між представниками влади, яких звинувачували у порушеннях, і потерпілими. Після слухань, що відбулися у Страсбурзі в листопаді 1968 року, у березні 1969 року було здійснено польове розслідування. Це дозволило зібрати важливі фактичні дані, а також провести історично значущі очні ставки, під час яких жертви катувань безпосередньо зіткнулися зі своїми катами [2, с. 113-115].

Водночас провадження у справі значною мірою затягувалося через тактику грецького уряду, який намагався перешкоджати ефективному розслідуванню. Попри це, усі необхідні процедурні етапи були завершені, включаючи переговори щодо можливості досягнення дружнього врегулювання спору. Проте такий варіант вимагав би від режиму суттєвих політичних та правових змін, на що військова хунта погодитися не була готова [2, с. 105].

Макс ван дер Стул був одним із перших політичних діячів, хто представив переконливі докази існування систематичної практики застосування катувань, до якої вдавався грецький режим. Саме на підставі підготовлених ним доповідей Консультаційна асамблея Ради Європи звернулася до Комітету міністрів Ради Європи з рекомендацією розглянути питання про призупинення членства Греції в організації. Завдяки своїй принциповій позиції та послідовності у відстоюванні демократичних цінностей він зробив вагомий внесок у посилення міжнародної ізоляції військової диктатури, що в підсумку сприяло її падінню [8, с. 183-185].

18 листопада 1969 року Комісія представила свій звіт до Комітету міністрів Ради Європи. У ньому було зроблено висновок, що фактично переважна більшість положень Європейської конвенції з прав людини була порушена грецькою владою. Ці висновки значно посилили політичний тиск на Комітет міністрів, особливо з урахуванням позиції Консультативної асамблеї Ради Європи, яка ще раніше виступила з вимогою виключити Грецію з організації.

Під час засідання Комітету міністрів 12 грудня 1969 року низка міністрів підкреслила, що на кону стоїть не лише питання відповідальності окремої держави, а й довіра до самої Ради Європи, її легітимність та сенс існування як організації, покликаної забезпечувати дотримання демократичних принципів і прав людини.

Коли стало очевидним, що необхідна більшість у дві третини голосів для призупинення членства Греції буде забезпечена, уряд військової хунти випередив це рішення і самостійно оголосив про вихід держави з Ради Європи ще до проведення голосування. У результаті виникла ситуація, яку в доктрині часто характеризують як призупинення членства *de facto*.

Такий розвиток подій сприяв подальшій міжнародній ізоляції грецького режиму та зрештою став одним із чинників його падіння. Однак остаточний крах військової диктатури відбувся лише в липні 1974 року. Після відновлення демократичного уряду нова влада Греції звернулася з проханням про поновлення членства держави в Раді Європи, і 28 листопада 1974 року країна була офіційно повторно прийнята до організації.

Консультативна асамблея Ради Європи, яка у 1974 році отримала сучасну назву — Парламентська асамблея Ради Європи, відіграла ключову роль у реагуванні організації на політичну кризу, спричинену військовим переворотом у Греції, здійсненим так званим режимом «чорних полковників». Уже в квітні 1967 року Асамблея оперативно виступила із засудженням перевороту. Значною мірою цьому сприяв австрійський парламентар Карл Чернец, який одним із перших порушив це питання на рівні інституцій Ради Європи. У відповідній заяві Асамблея висловила солідарність із грецьким народом та наголосила на неприйнятності відступу від демократичних принципів [4, с. 94-96].

Для системного аналізу ситуації в країні Асамблея призначила спеціального доповідача. Спочатку цю функцію виконував Віллем Е. Зігманн, а згодом — нідерландський політик Макс ван дер Стул. Обидва доповідачі здійснили низку візитів до Греції, у межах яких збирали інформацію про реальний стан прав людини та політичних свобод. За результатами цих поїздок були підготовлені доповіді, у яких досить чітко й недвозначно описувалася ситуація в країні та характер порушень, що мали місце за умов військової диктатури.

Діяльність Макса ван дер Стула викликала різке невдоволення грецького режиму. У підсумку влада хунти оголосила його *persona non grata*, фактично заборонивши йому подальший в'їзд до країни. Під час підготовки місії та доповідей йому допомагав молодий службовець Секретаріату Ради Європи Пітер Лойпрехт, який згодом став відомим фахівцем у сфері міжнародного захисту прав людини.

У статті під назвою «Боротьба з диктатурою на батьківщині демократії», опублікованій з нагоди 70-річчя створення Ради Європи, Пітер Лойпрехт поділився власними спогадами про події того періоду. За його словами, грецьке питання стало своєрідним випробуванням для всієї організації, оскільки мало продемонструвати, наскільки стійкою є Рада Європи та наскільки щиро вона віддана власним основоположним принципам [9, с. 31-36].

У своїх спогадах Лойпрехт наголошував, що саме Асамблея виступила рушійною силою політичної кампанії Ради Європи, спрямованої на протидію військовому режиму в Греції. Він особисто відповідав за організаційну підтримку діяльності доповідача: супроводжував його під час поїздок до Греції, допомагав у підготовці аналітичних матеріалів і доповідей. Ці документи мали значний вплив на формування позиції Асамблеї та визначення подальших дій організації.

Водночас діяльність Ради Європи мала місце в умовах складного міжнародного політичного контексту. Зокрема, Сполучені Штати намагалися переконати європейські інституції утриматися від жорстких заходів щодо Греції, яка залишалася важливим союзником по НАТО. Попри це, доповідач не прийняв аргументацію грецької хунти, яка намагалася виправдати переворот, представляючи його як «революцію», нібито спрямовану на відновлення «кращої демократії» та необхідну для боротьби з комуністичною загрозою.

Лойпрехт також звертав увагу на ідеологічні особливості режиму полковників, підкреслюючи, що його риторика значною мірою спиралася на націоналістичні та релігійні мотиви, які використовувалися для легітимації авторитарної влади та придушення політичної опозиції. Такі ідеологічні нарративи, за його оцінкою, відігравали важливу роль у підтриманні режиму та формуванні його публічного образу.

Грецька справа мала певний вплив і на подальшу практику реагування європейських інституцій на подібні кризи. Це проявилось через кілька років після військового перевороту в Туреччині у

1980 році, який призвів до розпуску парламенту та фактичного скасування конституційних гарантій захисту прав людини. У відповідь на ці події у 1982 році група держав-членів Ради Європи, а саме Данія, Франція, Нідерланди, Норвегія та Швеція, знову вдалася до механізму міждержавної заяви, стверджуючи про порушення Туреччиною широкого спектра прав, гарантованих Європейською конвенцією з прав людини та основоположних свобод.

Скарга була розглянута Європейською комісією з прав людини, яка у грудні 1983 року визнала її прийнятною. Турецький військовий уряд зі свого боку оголосив надзвичайний стан, посиляючись на статтю 15 Конвенції, що допускає тимчасовий відступ від певних зобов'язань у надзвичайних обставинах. Однак держави-заявниці поставили під сумнів обґрунтованість такого кроку, вважаючи, що посилення на надзвичайний стан не може виправдовувати масштабні обмеження прав людини.

Водночас турецька влада поступово почала вживати заходів, спрямованих на відновлення демократичного правління. Зокрема у листопаді 1983 року були організовані парламентські вибори, а також ліквідовано Раду національної безпеки — ключовий орган військового управління того періоду. У підсумку справа не завершилася винесенням остаточного рішення по суті: у грудні 1985 року її було припинено на підставі дружнього врегулювання, досягнутого після візиту делегації Комісії до Туреччини. В межах цієї домовленості турецька сторона взяла на себе зобов'язання поступово скасувати режим воєнного стану, здійснити амністію та гарантувати повне дотримання прав і свобод, передбачених Конвенцією.

Варто також звернути увагу на інституційну практику Парламентської асамблеї Ради Європи у питаннях представництва держав-членів. Так, у 1969 році Асамблея відмовилася визнавати повноваження грецьких депутатів, а у 1981 році — турецьких, фактично усунувши їх від участі в роботі цього органу. Таким чином, Асамблея скористалася своїми повноваженнями для виключення представників відповідних держав із парламентської діяльності в межах організації.

У подальші роки підхід Асамблеї дещо змінився. Наприклад, у випадках, пов'язаних з росією у 2000, 2014 та 2015 роках, Парламентська асамблея Ради Європи обмежилася більш м'яким заходом — призупиненням права голосу російської делегації, не вдаючись до повного виключення її представників з діяльності органу [6, с. 10]. Така практика свідчить про еволюцію інструментів політичного реагування Ради Європи на порушення демократичних стандартів державами-членами. Таким чином, саме «грецька справа» стала одним із перших прецедентів у практиці Ради Європи, який продемонстрував можливість застосування інституційних механізмів організації для реагування на систематичні порушення демократичних принципів державою-членом.

Висновки. Аналіз подій, пов'язаних із так званою «грецькою справою», свідчить, що криза, спричинена встановленням військового режиму в Греції у 1967 році, стала одним із перших серйозних випробувань для інституційної спроможності Ради Європи реагувати на системні порушення демократичних принципів і прав людини державою-членом. Фактичне призупинення членства Греції у 1969 році, яке відбулося внаслідок добровільного виходу держави з організації напередодні голосування щодо санкцій, стало важливим прецедентом у практиці Ради Європи. Цей випадок продемонстрував, що навіть за відсутності формальної процедури негайного виключення держава, яка систематично порушує принципи демократії, верховенства права та прав людини, може опинитися під значним політичним та інституційним тиском з боку міжнародної організації. Водночас досвід 1969 року показав, що ефективність інституційних механізмів міжнародних організацій значною мірою залежить від політичної волі держав-членів підтримувати і захищати демократичні стандарти. Саме послідовна позиція інституцій Ради Європи, а також активність окремих держав і політичних діячів сприяли міжнародній ізоляції військової диктатури та створили додатковий тиск на режим. Отже, призупинення членства Греції у Раді Європи у 1969 році стало важливим історичним прецедентом застосування політико-правових механізмів міжнародної організації для реагування на грубі порушення демократичних принципів. Досвід грецької справи зберігає актуальність і сьогодні, оскільки демонструє можливості та обмеження інституційних інструментів міжнародних організацій у протидії авторитарним тенденціям і захисті фундаментальних цінностей європейського правопорядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Becket J. *Barbarism in Greece: A young lawyer's inquiry into the use of torture in the world's oldest democracy*. New York : Tower Publications, 1970.
2. Becket J. *The Greek case before the European Human Rights Commission*. *Human Rights*. 1970. Vol. 1, No. 1. С. 91–117.
3. Benedek W. *The effectiveness of the tools of the Council of Europe against democratic backsliding: What lessons can be learned from the "Greek Case"?* *Austrian Law Journal*. 2020. Vol. 7,

- No. 1. С. 1–21. URL: https://www.researchgate.net/publication/351603389_The_Effectiveness_of_the_Tools_of_the_Council_of_Europe_Against_Democratic_Backsliding_What_Lessons_Can_be_Learned_from_the_Greek_Case.
4. Consultative Assembly of the Council of Europe. Decision 346 of 23 June 1967. *Yearbook of the European Convention on Human Rights / Annuaire de la Convention Européenne des Droits de l'Homme*. Vol. 10 (1967). The Hague : Martinus Nijhoff, 1967. С. 94–96.
 5. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (European Convention on Human Rights): Rome, 4 November 1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
 6. Drzemczewski A. The Parliamentary Assembly's key role in upholding the Council of Europe's core values = El rol de la Asamblea Parlamentaria en la defensa de los valores fundamentales del Consejo de Europa // El futuro de la Unión y la amenaza de una no Europa : la crisis de valores en la UE / directora Susana Sanz Caballero. Cizur Menor, Navarra : Thomson Reuters Aranzadi, 2020. С. 43–57.
 7. European Commission of Human Rights. Report of the Sub-Commission on "The Greek Case" (4 October 1969). *Yearbook of the European Convention on Human Rights / Annuaire de la Convention Européenne des Droits de l'Homme*. Vol. 11. Part 1. The Hague : Martinus Nijhoff, 1972. С. 63–83.
 8. Leuprecht P. Max van der Stoep — a tireless defender of Greek democracy. *Security and Human Rights*. 2011. Vol. 22, No. 3. С. 183–185.
 9. Leuprecht P. Fighting a dictatorship in the "homeland of democracy" // Europe: a human enterprise: 30 stories for 70 years of European history 1949–2019 / ed. D. Huber. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2019. С. 31–36. URL: <https://70.coe.int/fighting-a-dictatorship-in-the-homeland-of-democracy-en.html>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 15.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026